

“Muhammed Allah’ın elçisidir. Onun yanında bulunanlar da kâfirlere karşı çetin, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rûkûa varırken secde ederken görürsün. Allah’tan lütuf ve rıza isterler. Yüzlerinde secdelerin izinden nişanları vardır. Bu, onların Tevrat’taki vasıflarıdır. İncil’deki vasıfları da şöyledir: Onlar filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ziraatçıların da hoşuna gider. Allah böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle kâfirleri öfkeler. Allah inanıp iyi işler yapanlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir.” (48 Fetih Suresi, Ayet 29)

Başka hiçbir kaynağa bakmaya gerek kalmadan sadece ayeti inceleyerek, “yüzdeki secde izi”nden yaptığım çıkarımı paylaşmadan önce ayetin başında geçen “kâfirlere karşı çetin” ifadesinden ne anladığımı bir örnekle açıklamayı gerekli görüyorum.

Bir kütüphane ya da klasik müzik icra edilen bir konser salonu düşünelim. Bu iki mekânın ortak özelliği, orada bulunanların sessiz olma zorunluluğudur. Buralarda “sessiz” olmak fiili, katılımcıların birbirlerine duydukları saygı ve “merhamet” gereğidir. Kimse oradakileri baskı ve cebirle “sessiz” tutuyor değildir. Bu, orada bulunma niyetini ortaya koymuş olanların ortak kararıdır. Birisinin yapacağı gürültü diğerinin hakkına tecavüzdür ve bir cezayı gerektirir: Uyarılmak ve devam ederse salonun dışına alınmak. Ayette geçen “Allah’ın elçisi Muhammed’in yanında yer alanlar”dan kasıt “mü’minler; yani delil üzere hakikate güvenenler olsa gerek. Çünkü bu grup, kâfirlere yani (kendilerinden olmayanlara değil, buraya dikkat) hakikatin üstünü örtmeye çalışanlara karşı takınacakları tutumdan bahsediyor. Çok doğal değil mi? Bir derslikte “matematik” dersi yapmaya çalışıyorsanız, dersi dinlemeyen ve size engel olan arkadaşlarınızın sınıfın dışına alınmaları ne kadar doğalsa, bu da o kadar doğaldır.

Peki kimdir bu “hakikati arayan ve delil üzerine güvenen” grup? Ya da ne yapar bu insanlar? “Yüzdeki secde izi” bu noktada bizi aydınlatıyor.

Tam bu noktada, “yüzdeki secde izi”nden halihazırda ne anlaşılmış; bunun hakkında iki örnek vermek istiyorum.

Bu örneklerden birincisi, halen bazı Araplar arasında süren bir uygulama. Ayetteki ilgili ifadeyi “secde alını zemine koyarak yapılır; o halde bu iz olsa olsa alında bir iz çıkartmaktır” şeklinde anlayıp; secde ederken alınlarını sivri bir cisme dayamaları uygulaması. Bu, bence Kuranın Arapça lisanında olmasına rağmen “diller üstü” bir Kitap olmasına verilebilecek mükemmel bir örnek. Zira, ayet ne diyor diye bakmayanlar; dilleri ister Arapça olsun ister başka bir dil; fark etmiyor, Kuranın “incele” emrini yerine getirmedikleri için ortak bir noktada buluşuyorlar: Ayeti iskalamak!

İkinci örnek ise, birincisi kadar somut olmasa da yine ayetin bütünü üzerinde düşünmeden “biliyor olunduğu” varsayılan bir kavram üzerinden akıl yürütmek: Secde.

-Alıntı-

Sima, Türkçe’ye de geçmiş bir kelimedir, sözlük mânası “alâmet, nişan, yüz özelliği, fizyonomi”dir. Burada geçen sîma üç şekilde yorumlanmıştır:

- a) Secdeden meydana gelen maddi iz, alındaki siyahlık,
- b) Yine secde sebebiyle oluşan manevî iz, yüzdeki nur,
- c) Kıyamette namaz kılanların, secde edenlerin tanınmasını sağlayan yüz işareti.

.....

- Çok namaz kılan insanların alınlarında tabîî olarak bir iz belirebilir; fakat, insan kendini ifade etme fırsatları kollayan nefs-i emmâreye malzeme vermemek için, mümkünse öyle maddî bir secde alâmetinin ortaya çıkmasına mani olmalıdır.

- Hem çok namaz kılma, hem üzerinde onun izinin görünmemesini sağlama; hem çok ibadet etme, hem ibadet yorgunluğu ortaya koymama; hem çok oruç tutma, hem beti benzi atmış görünmemeye çalışma... böyle derin olup sığ görünme, hâlis bir mü’minin şiarıdır.

- Alındaki secde izi, uhrevî ve melekî bir güzelliştir; o manevî bir alâmet ve farklı buuddaki bir gökçekliktir; onu Cenâb-ı Allah, melekler ve ruhânîler görürler.

-Alıntı sonu-

Alıntıdaki anafikri, secde'nin "alnı yere koymak sureti ile yapılan hareket" anlamına kilitlenilmesi ve "onaylama" anlamının hiç hesaba katılmaması olarak özetleyebilirim. Oysa ki Kuran'da 92 yerde geçen "SeCeDe" kökü ile kurulan kelimeleri içeren ayetleri inceler iseniz, secde eşittir alnı yere koymak anlamının (en azından çoğu ayette) çıkmayacağını rahatlıkla görürsünüz.

Secde kelimesine ön bir anlam yüklemeksizin ayeti okursak, ayette bize aslında açıklandığını göreceğiz. Ama öncelikle, zihni bir çerçeve sağlaması açısından küçük bir örnek vermek istiyorum.

Kaan bir bakana bir daha bakıttı kendisini. Bu, en yakın arkadaşının tarifiydi. Karısının tarifi ise şöyleydi: Sabah erken kalkar, bir saat aynanın karşısında kendisi ile uğraşır, kıyafetlerini özenle seçer, en güzel kokuları sürünerek dışarı çıkardı.

Yukarıdaki pasajı şartlanmamış bir zihin ile okursak, Kaan'a ilişkin bir niteliğin iki ayrı kişi tarafından farklı ifadeler ile betimlendiğini görürüz. Yani birinci şahıs Kaan'ın mesela araba kullanışından bahsediyor iken ikinci şahıs keman çalışından bahsediyor değildir. Birinci şahıs "Kaan'a bir bakanın bir daha bakmak istediğini (belki çekici olduğundan belki bir başka nedenden) vurgularken ikinci şahsın ifadesi ise bu "bakanın bir daha bakmak istemesi" halinin nedenini açıklamaktadır. Pasajı bir bütün olarak şartlanmamış bir zihinle okuduğumuzda biz Kaan'ın dış görünüşüne verdiği önem nedeni ile bakanın bir daha baktığını anlarız.

Ayette, Allah'ın elçisi Muhammed'in yanında olanların İncil'deki vasıfları şudur: "filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki bu, ziraatçıların (ekicilerin) da hoşuna gider." Bu ifadenin Tevrattaki karşılığı "yüzlerinde secde izi" olmasıdır.

Şartlanmamış bir zihinle okuduğumuzda ayet çok net olarak "yüzdeki secde izi" ni bize böylece açıklar. Bir başka deyişle, denklemin her iki tarafını da bize verir. Yani yüzdeki secde izini anlamak istiyor isek "filizini yarıp çıkarmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzemek" ne ise buna odaklanmalıyız. Kaan örneğimize döner isek; "bakanın bir daha bakmak istemesi" ifadesine daha baştan "çünkü Kaan'ın fiziki bir kusuru vardı" şartlanması ile yaklaşırsak; devamındaki ifadeyi de ya çarpıtarak anlarız ya da hiç yokmuş gibi yaparız.

İlgili ayeti "çalışabildiğim" kadarı ile ben bu şekilde anladım. Lütfen siz de "çalışarak" bir sonuca varmaya ya da çıkarımlar yapmaya çalışınız. Sonuçlarımızı karşılaştıralım, tartışalım; beyin fırtınası yaparak kendimizi geliştirmeye çalışalım. Konu üzerinde hiç çalışmayıp; çalışanların ortaya koydukları argümanlara da kulak asmadan "siz kavramları çarpıtıyorsunuz, eski köye yeni adet getiriyorsunuz, falanca alim bunu böyle açıklamıştır o halde konu kapanmıştır" diyecekler ile maalesef konuşabileceğimiz hiç bir şey yok.

Şu ana kadar ayetten edindiğim kavramlar ile bir cümle kurarak ne anladığımı özetlemiş olayım ve yazıyı burada bitireyim:

Tıp derslerinde hocalarını dikkatle dinleyip, gerekli çalışma gayretini gösterip konuyu bütünüyle kavrayan (secde eden) öğrenciler, mezun olduktan sonra branşlarında çok başarılı olurlar; pek çok hastanın iyileşmesine katkıda bulunurlar.